

Overweging 17^e zondag door het jaar, 25 juli 2021 (Theo Brock)

2 Koningen 4,42-44; Johannes 6,1-15.

Kan met vijf gerstebroden en twee vissen een grote menigte van maar liefst vijfduizend mannen, de vrouwen en kinderen niet eens meegerekend, daadwerkelijk gevoed worden? Dat gegeven tart alle natuurwetenschappelijke wetten. Wordt ons hier een goocheltruc van Jezus voorgeschoteld, of wil Johannes met dit verhaal iets anders duidelijk maken?

Wat kunnen wij weten? Wat mogen wij geloven? Wat moeten wij doen? Volgens de filosoof Emanuel Kant, drie essentiële vragen die ieder weldenkend en gelovig mens zich kan stellen.

Wat kunnen wij weten? Wij weten dat de mens een innerlijke behoefte heeft om het leven betekenis te geven. Hiervoor hebben wij verhalen en metaforen nodig die proberen tot uitdrukking te brengen wat niet met feiten aantoonbaar en controleerbaar is. Met kale feiten en controle verkrijg je geen zingeving en hef je een betekenisloos leven niet op. In dat opzicht is onze religie een vorm van verbeeldingskracht. Religie, en ook de verhalen in de Bijbel, kunnen we zien als het collectief bezig zijn met betekenis geven.

We weten dat de beelden die in de Bijbel geschilderd worden niet altijd letterlijk genomen moeten worden. Johannes is een evangelist en geen wetenschapper of een journalist die zich baseert op feitelijk onderzoek. We weten dat het verhaal over de wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging gelaagd is, en een diepere bedoeling heeft. Zo wil de evangelist Johannes ons met het verhaal duidelijk maken dat Jezus thuishoort in de Joodse traditie van de profeten. In zijn visie moeten we Jezus zien als een groot profeet die door God naar zijn volk onderweg is gestuurd. Dat maakt ook de overeenkomst tussen de lezingen van vandaag subtiel duidelijk. In de eerste lezing geeft de profeet Elisa honderd mannen te eten met twintig gerstebroden en een beetje graan. In de Evangelielezing slaagt Jezus er zelfs in om met vijf gerstebroden en twee vissen meer dan vijfduizend mensen te voeden. Dat niet alleen, na de maaltijd worden maar liefst twaalf manden met overgebleven etensresten opgehaald. Dat zien de omstanders als een teken en zeggen dan ook over Jezus *'Dit is stellig de profeet die in de wereld moet komen'*.

Met het evangelieverhaal over de spijziging van een grote menigte verwijst de evangelist Johannes ook naar de laatste dagen van Jezus' leven en het laatste avondmaal, en daarmee ook naar de Eucharistie. Niet voor niets wordt in het verhaal gemeld dat het kort voor Pasen is en neemt Jezus de broden in zijn handen en spreekt hierover een dankgebed uit, alvorens het met de aanwezige mensen te delen.

Wat kunnen wij weten? De evangelist Johannes presenteert het verhaal van de wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging dus niet zozeer als een wetenschappelijk feitenrelaas, maar als een beeldende verwijzing naar de Goddelijke identiteit en missie van Jezus. Dat brengt me bij de tweede centrale vraag. *Wat mogen wij geloven?*

Wat mogen wij geloven? Wellicht gaat het in de teksten van vandaag niet zozeer om fysiek voedsel maar om geestelijk voedsel. De Blijde Boodschap van Jezus is voor ons leven vergelijkbaar met wat brood is voor ons lichaam. Zijn woorden, zijn leven en zijn voorbeeld, zijn het voedsel voor onze ziel. We kunnen het verhaal van de wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging dan ook lezen als een geloofsbelijdenis. De evangelist Johannes geeft met dit verhaal uiting aan zijn geloof dat Jezus, in de naam van God, velen met zijn woorden weet te voeden en inspireren. Zo wil Jezus gebroken brood voor ons zijn. Hij wil ons voeden met Gods liefde die wij dan kunnen delen.

Het evangelieverhaal laat ons ook geloven dat het kleine en weinige van groot belang kan zijn. Het is een jongen die slechts vijf broden en twee vissen inbrengt. Hij had ze bij zich,

gewoon voor zichzelf, genoeg voor even, te weinig voor vijfduizend. Zijn inbreng vormt de aanzet voor een geweldig wonder: het wonder van het delen met elkaar. Deze gedachte is prachtig verwoord in de bezinningstekst op de laatste bladzijde van het misboekje; van harte aanbevolen.

Het gaat dus om het geloof dat iets kleins tot iets groots kan leiden. Zo is ook het Rijk van God dat Jezus verkondigt, het begint wanneer mensen er iets voor doen. Zoals die jongen doet met zijn vijf gerstebroden en twee vissen. Hij staat zijn bescheiden rantsoen belangeloos af, zijn naam wordt niet eens vermeld. We mogen geloven dat het Rijk van God een rijk is van zorg voor iedereen, en dat God werkt met de hulp van mensen, dus met ons. Je zou kunnen zeggen: Als wij broederlijk delen wordt Gods liefde vermenigvuldigd. Dat brengt me bij de vraag. *Wat moeten wij doen?*

Wat moeten wij doen als we geloven in Jezus' Blijde Boodschap en zijn metafoor van het Rijk van God. Wij worden dan opgeroepen zijn woorden van liefde, vrede en gerechtigheid zelf in praktijk te brengen, ieder naar eigen vermogen, want het zijn ook de kleine dingen die het doen. Zoals in de bezinningstekst op de achterkant van het boekje te lezen valt: Een beetje hartelijkheid, een ogenblik tijd voor een ander: ze geven een voldane kleur aan het leven. Het wonder ligt niet in het groots en meeslepend leven, maar in het in alle eenvoud delen. Van ons worden dus geen onmogelijke wonderen gevraagd.

Dat betekent overigens niet dat we rustig achterover kunnen leunen. Als wij ons geïnspireerd weten door Jezus' Blijde Boodschap en de metafoor van het Rijk van God, dan betekent dat ook dat we ons eigen kwetsbare ego weten te relativiseren, want pas dan ontstaat er ruimte voor anderen, pas dan kan er oprecht gedeeld worden.

Wat moeten wij doen? Het huidige tijdsgewricht heeft zo zijn specifieke problemen die onze bijzondere aandacht eisen, zoals de groeiende kloof tussen arm en rijk, de vluchtelingen crisis, de klimaat crisis en de alarmerende afname van de biodiversiteit. De twaalf korven met overgebleven en weggegooide etensresten, zouden we met enige goede wil ook als een metafoor kunnen beschouwen van onze oneerlijke en verkwistende consumptiemaatschappij. In het evangelieverhaal wordt niet alleen eerlijk gedeeld, ook wordt niets in de natuur achtergelaten, wordt niets weggegooid. We zouden dat op kunnen vatten als een oproep om werk te maken van duurzaamheid.

Tot besluit:

Wat kunnen wij weten? We weten dat we zinzoekende wezens zijn en dat we ons geloof kunnen zien als een gezamenlijk bezig zijn met betekenis geven.

Wat mogen wij geloven? Dat we naar Jezus voorbeeld een geïnspireerd leven kunnen leiden. Hij wil ons voeden met Gods liefde die wij dan kunnen delen, en als wij dat doen wordt Gods liefde als het ware vermenigvuldigd.

Wat moeten wij doen? Als nederige, bescheiden en betrokken mensen in deze wereld staan, dan komt er plek vrij voor anderen en voor het behoud van de schepping en dus ook voor een goede toekomst voor generaties die na ons komen.